

## บทที่ 5

### สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดมหาสารคาม ในบทนี้จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

#### 1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดมหาสารคาม

1.2 เพื่อศึกษาวิธีดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดมหาสารคาม

1.3 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University

#### 2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือโรงเรียนที่ร่วมดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2543 จำนวน 262 โรงเรียน สุ่มตัวอย่างได้ 159 โรงเรียน และกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 159 คน ครูอนามัยโรงเรียน จำนวน 159 คน ครูผู้สอนโรงเรียนละ 6 คน จำนวน 954 คน บุคลากรสาธารณสุข จำนวน 159 คนบุคลากรโรงเรียน (นักเรียน แม่ค้า แม่ครัว และนักรการภารโรง) นักเรียน ร้อยละ 10 แม่ค้า แม่ครัว และนักรการภารโรงทุกคน บุคลากรในชุมชน โรงเรียนละ 10 คน

#### 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม จำนวน 6 ชุด

ชุดที่ 1 แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน เนื้อหาแบบสอบถามแบ่ง

ออกเป็น 7 ตอน

ชุดที่ 2 แบบสอบถามครูอนามัยโรงเรียน เนื้อหาแบบสอบถามแบ่ง  
ออกเป็น 6 ตอน

ชุดที่ 3 แบบสอบถามครูผู้สอน เนื้อหาแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน

ชุดที่ 4 แบบสอบถามบุคลากรในโรงเรียน เนื้อหาแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน

ชุดที่ 5 แบบสอบถามบุคลากรในชุมชน เนื้อหาแบบสอบถามแบ่ง  
ออกเป็น 4 ตอน

ชุดที่ 6 แบบสอบถามบุคลากรสาธารณสุข เนื้อหาแบบสอบถามแบ่ง  
ออกเป็น 6 ตอน

ซึ่งแบบสอบถามทั้ง 6 ชุด ครอบคลุมตัวแปรอิสระทั้ง 22 ตัว

#### 4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical package for the social science) for windows คำนวณหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient analysis) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple linear regression analysis)

#### 5. สรุปผลการวิจัย

##### 5.1 คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า

###### 5.1.1 ผู้บริหารโรงเรียน มีคุณลักษณะ ดังนี้

- 1) เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 96.85
- 2) อายุ ส่วนใหญ่อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 51.72
- 3) สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 97.48
- 4) ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 78.62
- 5) การอบรมเรื่องโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ส่วนใหญ่เคยอบรม ร้อยละ 91.82
- 6) หลักการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 94.34

### 5.1.2 ครูอนามัยโรงเรียน มีคุณลักษณะ ดังนี้

- 1) เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 89.31
- 2) อายุ ส่วนใหญ่อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 60.38
- 3) สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 84.28
- 4) ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 93.71
- 5) การอบรมเรื่องโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ส่วนใหญ่เคยอบรม ร้อยละ 93.08
- 6) หลักการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 93.08

### 5.1.3 ครูผู้สอน มีคุณลักษณะ ดังนี้

- 1) เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.22
- 2) อายุ ส่วนใหญ่อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 54.09
- 3) สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 83.44
- 4) ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 91.20
- 5) การอบรมเรื่องโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ส่วนใหญ่ไม่เคยอบรม ร้อยละ 54.92

- 6) หลักการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 87.21

### 5.1.4 บุคลากรสาธารณสุข มีคุณลักษณะ ดังนี้

- 1) เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 72.96
- 2) อายุ ส่วนใหญ่อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 44.02
- 3) สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 71.70
- 4) ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 50.94
- 5) การอบรมเรื่องโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ส่วนใหญ่เคยอบรมร้อยละ 83.65
- 6) หลักการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 98.74

## 5.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยที่นำมาศึกษาทั้งหมด 22 ปัจจัยมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ 0.05 จำนวน 7 ตัวแปร โดยผู้วิจัยแยกการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ

5.2.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดมหาสารคาม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับกับสมมุติฐานของการวิจัยจำนวน 7 ปัจจัย โดยเรียงตามลำดับความสำคัญของอิทธิพลที่มีผลต่อตัวแปรตาม ดังนี้

- 1) ทักษะคิดต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของ  
ผู้บริหารโรงเรียน ( $X_2$ )
- 2) โครงสร้างโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพร่วมกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน ( $X_5$ )  
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- 3) บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของ  
อนามัยโรงเรียน ( $X_8$ )
- 4) บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของ  
บุคลากรสาธารณสุข ( $X_{21}$ )
- 5) ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของ  
บุคลากรสาธารณสุข ( $X_{19}$ )
- 6) ทักษะคิดต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากร  
ในโรงเรียน ( $X_{14}$ )
- 7) ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ  
ของผู้บริหารโรงเรียน ( $X_1$ )

ตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรในตัวแปรตามคือผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถอธิบายการผันแปร ได้ร้อยละ 75.20 ซึ่งสามารถสร้างสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ

$$\begin{aligned}
 Y = & -14.862 + 1.546 X_1 + 6.495 X_2 + 1.304 X_3 + (-.627) X_4 + 4.644 X_5 \\
 & + 1.075 X_6 + .666 X_7 + 3.586 X_8 + .634 X_9 + .852 X_{10} + (-.903) X_{11} \\
 & + 1.291 X_{12} + (-.201) X_{13} + 4.266 X_{14} + (-1.522) X_{15} + 3.502 X_{16} \\
 & + (-1.312) X_{17} + .358 X_{18} + (-.293) X_{19} + (-.186) X_{20} + 4.270 X_{21} \\
 & + (-1.107) X_{22}
 \end{aligned}$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\begin{aligned}
 Z = & .001 Z_1 + .000 Z_2 + .452 Z_3 + .660 Z_4 + .660 Z_5 + .986 Z_6 + .647 Z_7 \\
 & + .011 Z_8 + .602 Z_9 + .364 Z_{10} + .481 Z_{11} + .362 Z_{12} + .690 Z_{13} \\
 & + .006 Z_{14} + .004 Z_{15} + .934 Z_{16} + .430 Z_{17} + .714 Z_{18} + .650 Z_{19} \\
 & + .905 Z_{20} + .008 Z_{21} + .378 Z_{22}
 \end{aligned}$$

เมื่อ Y และ Z = ผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม

5.2.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคามอย่างไม่เป็นสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ จำนวน 15 ปัจจัย ดังนี้คือ

- 1) บทบาทหน้าที่ในด้านนโยบายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพผู้บริหารโรงเรียน
- 2) การบริหารจัดการเรื่องโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้บริหารโรงเรียน
- 3) ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของครูอนามัยโรงเรียน
- 4) ทักษะคิดต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของครูอนามัยโรงเรียน
- 5) ขวัญกำลังใจในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของครูอนามัยโรงเรียน
- 6) ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของครูผู้สอน
- 7) ทักษะคิดต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของครูผู้สอน

- 8) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของครู  
ผู้สอน
- 9) ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของ  
บุคลากรในโรงเรียน
- 10) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรใน  
โรงเรียน
- 11) ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ  
ของบุคลากรในชุมชน
- 12) ทักษะคิดต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรใน  
ชุมชน
- 13) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรใน  
ชุมชน
- 14) ทักษะคิดต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากร  
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- 15) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากร  
สาธารณสุข

Rajabhat Mahasarakham University

### 5.3. วิธีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างโรงเรียน จำนวน 159 โรงเรียน พบว่าจังหวัดมหาสารคาม มีวิธีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คือ

ผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยกับหลักการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินงาน ซึ่งประกอบไปด้วย คณะกรรมการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คณะ กรรมการที่ปรึกษา การค้นหาปัญหา ก่อนดำเนินงานมีการวางแผนการดำเนินงานตามปัญหาที่ ค้นพบ มีการประเมินผลการดำเนินงาน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง

### 5.4. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

#### จังหวัดมหาสารคาม

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานดำเนินงานโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดมหาสารคาม คือ

#### 5.4.1 ผู้บริหารโรงเรียน ปัญหาที่พบคือ

กิจกรรมการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขาดความต่อเนื่อง ร้อยละ 15.72 งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอ ร้อยละ 15.09 บุคลากรในการดำเนินงานน้อย ร้อยละ 13.21 ขาดการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 11.95 ขาดการประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 9.43 ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องน้อย ร้อยละ 8.81 มีภาระงานประจำมาก ร้อยละ 8.18 ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานและขาดบุคลากรเฉพาะด้าน ร้อยละ 7.55 ขาดความตระหนักเรื่องส่งเสริมสุขภาพ ร้อยละ 2.51

#### 5.4.2 ครูอนามัยโรงเรียน ปัญหาที่พบคือ

ขาดการประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 15.09 บุคลากรในการดำเนินงานน้อย ร้อยละ 13.84 กิจกรรมการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขาดความต่อเนื่อง ร้อยละ 13.21 งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอ และได้รับความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องน้อย ร้อยละ 11.33 ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานและมีภาระงานประจำมาก ร้อยละ 9.43 ขาดการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 7.55 ขาดบุคลากรเฉพาะด้าน ร้อยละ 5.03 และขาดความตระหนักเรื่องส่งเสริมสุขภาพ ร้อยละ 3.77

#### 5.4.3 ครูผู้สอน ปัญหาที่พบคือ

ขาดการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 13.42 มีภาระงานประจำมาก ร้อยละ 13.31 กิจกรรมการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขาดความต่อเนื่อง ร้อยละ 12.99 ขาดการประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 11.74 ขาดบุคลากรเฉพาะด้าน ร้อยละ 9.96 ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ร้อยละ 9.75 งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอ ร้อยละ 9.43 ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องน้อย ร้อยละ 6.71 บุคลากรในการดำเนินงานน้อย ร้อยละ 6.39 และขาดความตระหนักเรื่องส่งเสริมสุขภาพ ร้อยละ 6.29

#### 5.4.4 บุคลากรในโรงเรียน ปัญหาที่พบคือ

บุคลากรในการดำเนินงานน้อย เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ขาดการประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขาดความต่อเนื่อง ขาดการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องน้อย ขาดความตระหนักเรื่องส่งเสริมสุขภาพ มีภาระงานประจำมาก งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอและขาดบุคลากรเฉพาะด้าน

#### 5.4.5 บุคลากรในชุมชน ปัญหาที่พบคือ

ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือขาดความตระหนักเรื่องส่งเสริมสุขภาพ ขาดการประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขาดความต่อเนื่อง มีภาระงานประจำมาก งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอ ความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องน้อย ขาดการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ขาดบุคลากรเฉพาะด้าน และบุคลากรในการดำเนินงานน้อย

#### 5.4.6 บุคลากรสาธารณสุข ปัญหาที่พบคือ

กิจกรรมการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขาดความต่อเนื่อง ร้อยละ 18.24 ขาดความตระหนักเรื่องส่งเสริมสุขภาพร้อยละ 16.35 ความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องน้อย ร้อยละ 15.09 บุคลากรในการดำเนินงานน้อย ร้อยละ 11.33 งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอ ร้อยละ 10.06 ขาดการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 9.43 ขาดการประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 7.55 ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ร้อยละ 6.92 มีภาระงานประจำมาก ร้อยละ 3.15 และ ขาดบุคลากรเฉพาะด้านร้อยละ 1.88

## 6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดมหาสารคาม ที่ได้จากเครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีประเด็นที่น่าสนใจพอที่จะนำมาอภิปรายเพื่อตอบข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

### 6.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดมหาสารคาม

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม มีจำนวน 7 ปัจจัย โดยเป็นปัจจัยเชิงบวก คือ ทิศนคติต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้บริหารโรงเรียน โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพร่วมกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของครูอนามัยโรงเรียน บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรสาธารณสุข ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากร



สาธารณสุข ทักษะคิดต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรในโรงเรียน ความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้บริหารโรงเรียน มีประเด็นที่น่าสนใจพอที่จะอภิปรายได้ ดังนี้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลจากผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 7 ปัจจัย โดยเรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

**ประเด็นที่หนึ่ง** ทักษะคิดต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของกรมอนามัย (2544 :5) ได้อธิบายว่า การสร้างโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จะครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพในทุกเรื่อง ที่โรงเรียนดำเนินการ ผู้บริหารจะต้องเห็นประโยชน์และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการมีสุขภาพดี ตระหนักถึงความจำเป็นในการปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องตั้งแต่เด็กและมุ่งมั่นที่จะสร้างให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาความเป็นอยู่อย่างมีสุขภาพดีของทุกคนในชุมชน ซึ่งการดำเนินงานต้องได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียน

ผู้วิจัยเห็นว่าทักษะคิดต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม โดยผู้บริหารโรงเรียนควรเห็นว่าการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นงานที่สำคัญต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่องที่ทุกคนที่ร่วมดำเนินงานควรร่วมกันตัดสินใจร่วมกันในการดำเนินงาน การส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนและทุกคนในชุมชน มีการบริหารจัดการโดยใช้งบประมาณอันจำกัด ในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่เป็นแหล่งทรัพยากรที่ดีที่สุด การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ช่วยให้อุคลากรในโรงเรียน ชุมชน ประหยัดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพระยะยาว ซึ่งควรมีการพัฒนาควบคู่ไปกับการจัดการศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เจตคติและการปฏิบัติด้านสุขภาพที่ดีขึ้น จึงจะสามารถพัฒนาเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

**ประเด็นที่สอง** โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพร่วมกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของกรมอนามัย

(2544 :15 ) ที่กล่าวว่าผู้บริหารคือผู้ที่กำหนดนโยบายเป้าหมาย ทิศทางการพัฒนา อันจะนำไปสู่กระบวนการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม รวมทั้งสนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาร่วมในกลไกการพัฒนา เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2541 : 30 ) ที่กล่าวว่าหัวหน้าสถานศึกษาจะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เนื่องจากสถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคม และส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้นโรงเรียนจะต้องบริการสังคมและให้สังคมได้ช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียน

ผู้วิจัยเห็นว่าโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพร่วมกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม โดยผู้บริหารโรงเรียนจัดให้โรงเรียนและชุมชนมีการร่วมกันค้นหาภาวะสุขภาพของโรงเรียนและชุมชน มีการประชุมคณะกรรมการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง ชุมชนให้การสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นอย่างดี บุคลากรทั้งในและนอกโรงเรียนให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง มีการประสานงานระหว่างโรงเรียนและชุมชนเป็นอย่างดี มีกิจกรรมร่วมกัน มีการประชาสัมพันธ์เรื่องการส่งเสริมสุขภาพทั้งภายในและนอกโรงเรียน กระตุ้นให้เกิดการดูแลสุขภาพ มีเครือข่ายการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเพื่อช่วยเหลือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันกับโรงเรียนอื่นอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง คณะครู นักเรียนให้ความร่วมมือในกิจกรรมท้องถิ่นสม่ำเสมอ โรงเรียนและชุมชนมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ของกันและกันเช่น โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ศาลาประชาคม ชุมชนจัดกิจกรรมที่โรงเรียนจึงจะสามารถพัฒนาเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

**ประเด็นที่สาม** บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของครูอนามัยโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของกรมอนามัย (2544 :17 ) กล่าวว่าครูอนามัยโรงเรียนเป็นบุคคลที่สำคัญในการประสานงานกับทุกฝ่าย เป็นผู้รับนโยบายการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจากผู้บริหารโรงเรียนไปดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ เพื่อป้องกันรักษาและส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน บุคลากร ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ เกษมพิทักษ์พงษ์ (2539 : ง) กล่าวว่าครูอนามัยโรงเรียนมีบทบาท

ในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ อีกทั้งการตรวจสุขภาพเบื้องต้นของนักเรียน

ผู้วิจัยเห็นว่าบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของครูอนามัยโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม โดยครูอนามัยโรงเรียนจะเป็นแกนนำในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ประสานการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชน รวบรวมข้อมูลโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน บุคลากรในโรงเรียน ชุมชน และนำข้อมูลเสนอผู้บริหาร คณะกรรมการร่วมวางแผนการดำเนินงาน ประสานการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการดำเนินงาน ทั้งในโรงเรียนและชุมชน ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรม บริการสุขภาพ ส่งเสริมสุขภาพ ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บุคลากรในโรงเรียน ชุมชน ระดมทรัพยากร สนับสนุนการดำเนินงาน และร่วมประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ จึงจะสามารถพัฒนาเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

**ประเด็นที่สี่** บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรสาธารณสุขมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธาญเยอร์ (1996 : บทคัดย่อ) ที่ว่าโรงเรียนเป็นสถานที่ที่ดีที่สุดในการส่งเสริมสุขภาพซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของข้อเสนอในยุทธศาสตร์สุขภาพของชาติ แนวคิดเรื่องโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้เริ่มเป็นลายลักษณ์อักษรโดยกระทรวงศึกษาธิการ ด้วยหวังผลที่จะได้นำแนวคิดไปขยายผลต่อเพื่อให้เกิดการดำเนินงานในพื้นที่ คำแนะนำที่ได้รับจากพยาบาลในโรงเรียนและชุมชนเกี่ยวกับยุทธศาสตร์โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพบว่า ครูยังขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสุขภาพเด็กและไม่ค่อยทราบถึงยุทธศาสตร์ของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและมีข้อเสนอจากครูที่ต้องการได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่อื่นนอกเหนือจากพยาบาล และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพ กลีบบัว (2535 : 274 ) ที่กล่าวว่าคุณภาพของงานบริการอนามัยโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครนายก ส่วนหนึ่งมาจากการให้บริการอนามัยโรงเรียนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งต้องการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยเห็นว่า บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรสาธารณสุขมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม คือบุคลากรสาธารณสุขต้องมีความมุ่งมั่นต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สนับสนุน

ผลักดันให้ทีมพัฒนาพัฒนางานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพดำเนินงานทั้งในโรงเรียนและชุมชน ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอรับสนับสนุนงบประมาณและวิชาการในการดำเนินงาน ประสานงานเพื่อให้เกิดการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ นำนโยบายและแผนงานส่งเสริมสุขภาพไปประสานการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชน ชี้แจงให้บุคลากรในโรงเรียน ชุมชนเห็นการส่งเสริมสุขภาพมากกว่าการรักษาพยาบาล มีการมอบหมายภาระกิจ การประสานงานในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องไม่ได้ทำเฉพาะครูอนามัยโรงเรียน ประสานการใช้ทรัพยากรของโรงเรียน และขอสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จัดกิจกรรมบริการสุขภาพในโรงเรียน และชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอโดยร่วมกับโรงเรียนและชุมชน จึงจะสามารถพัฒนาเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

**ประเด็นที่ห้า** ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรสาธารณสุขมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ มานิต ธีระตันติกานนท์ (2544 : 41) ที่ว่าการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นกระบวนการที่โรงเรียนต้องพัฒนาตนเอง กรมอนามัยจะสนับสนุนงบประมาณผ่านไปทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ซึ่งจะเน้นเรื่องการพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมองค์ความรู้ (บุคลากรสาธารณสุขควรรู้ เข้าใจในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการดำเนินงานสร้างสุขภาพมากกว่าการซ่อมสุขภาพ )

ผู้วิจัยเห็นว่า ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรสาธารณสุขมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คือจึงจะสามารถพัฒนาเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

**ประเด็นที่หก** ทักษะคิดต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรในโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของ กรมอนามัย (2544 : 2) กล่าวว่า โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นการพัฒนาสุขภาพอนามัยและการเรียนรู้ของนักเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียนและสมาชิกในชุมชนภายใต้การบริหารจัดการของโรงเรียน และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ ลือชา วนรัตน์ (2544 :29) ที่ว่าโดยระบบราชการกฎหมายบังคับบ่งบอกว่าต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็น อบต. อบจ. หรือ เทศบาล โรงเรียนที่เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพแล้วสามารถพัฒนาเครือข่ายได้ ร่วมสร้างวิสัยทัศน์ ร่วมกำหนดเป้าหมาย ร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีความเข้มแข็งและ

ยังยืนมุ่งสู่เป้าหมายสุดท้ายเพื่อพัฒนาคนให้มีความสุข มีสุขภาพะ ไม่ใช่เฉพาะนักเรียน แต่รวมถึงบุคลากรในโรงเรียน และชุมชนด้วย

ผู้วิจัยเห็นว่า ทศนคติต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรในโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คือบุคลากรในโรงเรียนต้องมีทศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพว่า การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจะต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทุกคนไม่ว่าในโรงเรียน ชุมชน จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มิใช่เฉพาะครูเท่านั้น เพราะการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนจะทำให้เกิดพลัง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน และทุกคนในชุมชน การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสามารถดำเนินงานโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ และจัดควบคู่ไปพร้อมกับการศึกษา ทำให้นักเรียนมีความรู้เจตคติและการปฏิบัติด้านสุขภาพที่ดีขึ้น การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพช่วยให้บุคลากรในโรงเรียน ชุมชน ประหยัดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพระยะยาว จึงจะสามารถพัฒนาเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

**มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**  
**ประเด็นที่เจ็ด** ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของประภาเพ็ญ สุวรรณ, รัชณี ณ.ระนอง และคณะ (2542 : 36) ที่กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญในการดำเนินงานเกี่ยวกับสุขภาพในโรงเรียน หรืองานอนามัยโรงเรียนเดิมที่มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่การบริการสุขภาพในโรงเรียน การสร้างสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและการสอนสุขภาพในโรงเรียน แต่ยังมี ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดหลักของการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนแนวใหม่ยังไม่ถูกต้อง ซึ่งยังขาดความครอบคลุมองค์ประกอบหรือกิจกรรมย่อยของงานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน

ผู้วิจัยเห็นว่า ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คือ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีความรู้ในแนวคิดการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพว่าเป็นการดำเนินงานเพื่อการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียน และชุมชน ซึ่งขั้นตอนในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพควรมีการสำรวจ และวิเคราะห์สถานการณ์การดำเนินงานในโรงเรียน ชุมชน เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูล ปัญหาสุขภาพนำมาจัดลำดับความสำคัญของปัญหา วางแผนในการดำเนินงาน กำหนดจุดเริ่มต้นในการดำเนินงาน แนวคิดการดำเนินงาน

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพคือการทำงานที่มีความร่วมมือของชุมชน โรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนสามารถพัฒนาสุขภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาสุขภาพควบคู่ไปกับการศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียน ชุมชน การพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจำเป็นจะต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองนักเรียนเพื่อร่วมมือกันค้นหาปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพราะบางปัญหาอาจเป็นปัญหาของชุมชน การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจำเป็นที่จะต้องมีการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งควรมีหลากหลายอาชีพเข้าใจ ยอมรับแนวคิดการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและสมัครใจที่จะเป็นกรรมการ แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพควรกำหนดด้านส่งเสริมสุขภาพบุคลากรของโรงเรียนและชุมชน คณะกรรมการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพควรมี 2 คณะ คือคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพและคณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชน การติดตามและประเมินผลการทำงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจำเป็นจะต้องมีเพื่อทราบผลการปฏิบัติงานและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรมีความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จึงจะสามารถพัฒนาเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

Rajabhat Mahasarakham University

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคามอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 15 ปัจจัย ได้แก่ บทบาทหน้าที่ในด้านนโยบายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพผู้บริหารโรงเรียน การบริหารจัดการเรื่องโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้บริหารโรงเรียน ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของครูอนามัยโรงเรียน ทักษะคิดต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของครูอนามัยโรงเรียน ขวัญกำลังใจในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของครูอนามัยโรงเรียน ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของครูผู้สอน ทักษะคิดต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของครูผู้สอน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของครูผู้สอน ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรในโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรในโรงเรียน ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรในชุมชน ทักษะคิดต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรในชุมชน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรสาธารณสุข และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรสาธารณสุขนั้น ถึงแม้ว่าผู้วิจัยได้ทำการทบทวนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาแล้ว แต่การวิจัยในครั้งนี้ปัจจัยกลุ่มนี้มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

## 6.2 วิธีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดมหาสารคาม

จากผลการวิจัยพบว่าวิธีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

จังหวัดมหาสารคาม สอดคล้องกับกระบวนการการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของกรมอนามัย (2544 : 5) ที่ดำเนินงานเพื่อเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เริ่มจากผู้บริหารเห็นชอบในหลักการของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งมีวิธีดำเนินงาน คือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน คณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชน วิเคราะห์สถานการณ์ หาปัญหาสภาวะสุขภาพ วางแผนปฏิบัติงานและประเมินผลการดำเนินงาน

ผู้วิจัยเห็นว่าจังหวัดมหาสารคามมีวิธีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คือ ผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยในหลักการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งปรับมาจากคณะกรรมการสถานศึกษา ทิมนามัยโรงเรียนที่มีอยู่เดิม และสรรหาเพิ่มเติมเพื่อให้ได้บุคลากรที่หลากหลายอาชีพและมีความรู้อย่างกว้างขวาง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชน เพื่อร่วมประชุม ให้คำแนะนำ สนับสนุนทรัพยากร ทั้งงบประมาณและวิชาการ มีการค้นหาปัญหาจากปัญหาสภาวะสุขภาพสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ชุมชน แล้วมาจัดลำดับความสำคัญของปัญหาร่วมกันในคณะกรรมการ นำมากำหนดเป็นนโยบายในการดำเนินงาน มีการวางแผนการดำเนินการดำเนินงานตามแผนโดยมีการกำหนดกิจกรรม ภารกิจ มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน มีการประเมินผลการดำเนินงานโดยคณะกรรมการในระดับโรงเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ระดับอำเภอปีการศึกษาละ 1 ครั้ง

## 6.3 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

จังหวัดมหาสารคาม พบว่าปัญหาจากการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพซึ่งแบ่งเป็นรายด้านดังนี้คือ

ด้านผู้บริหารโรงเรียน ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นเรื่องกิจกรรมการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขาดความต่อเนื่อง สอดคล้องกับอุทัย บุญประเสริฐ (2542 : 21) ที่กล่าวว่า การบริหารโดยใช้

โรงเรียนเป็นฐาน พันธกิจต้องชัดเจน สมาชิกในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดพันธกิจ เน้นความร่วมมือในการพัฒนาตามพันธกิจ กิจกรรมต่อเนื่อง ซึ่งพบว่าปัญหาคือกิจกรรม การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขาดความต่อเนื่อง จะดำเนินงานเป็นช่วงที่มีงบประมาณ ได้รับการกระตุ้นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ศึกษานิเทศก์ และการนิเทศติดตามประเมินผล ซึ่งส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากงบประมาณมีจำกัดต้องประสานกับหน่วยงานอื่นในการสนับสนุน งบประมาณ ทรัพยากรในการดำเนินงาน รวมถึงการจัดผ้าป่าทางการศึกษา รวมทั้งการประยุกต์ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในการดำเนินงาน

ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินงานที่ต่อเนื่องจะส่งผลถึงประสิทธิผลของ

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ที่ยั่งยืน

**ด้านครูอนามัยโรงเรียน** ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นเรื่องขาดการประสานงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ดวงประทีป ไตรสุรัตน์ (2535 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า ปัญหาการดำเนินงานโครงการบริการอนามัยโรงเรียน โดยส่วนรวมมีปัญหาเรื่องการจัดดำเนินงาน การประสานงาน ไม่ต่อเนื่อง ซึ่งจังหวัดมหาสารคามพบว่าการประสานงาน ภายในโรงเรียนคือ การดำเนินงาน ต้องรอผู้มีอำนาจสั่งการ การจัดกิจกรรมต้องใช้บุคลากรหลายฝ่าย การเก็บข้อมูลการใช้ข้อมูล ล่าช้าต้องใช้การประสานงานมาก และนอกโรงเรียน ต้องประสานกับต่างหน่วยงาน ซึ่งมีข้อจำกัดด้วยเวลา และภาระหน้าที่ ทำให้การประสานงานไม่ต่อเนื่อง

ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการประสานงานอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดความเข้าใจ มั่นใจในการดำเนินงาน และส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ที่ยั่งยืน

**ด้านครูผู้สอน** ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่พบว่าขาดการนิเทศติดตาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ วิลาวัลย์ วรรณศรี (2530 : 366) ที่กล่าวว่า การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน โรงเรียนมี ผู้รับผิดชอบงานด้านบริการสุขภาพที่มีความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินงาน แต่มีน้อยจึง แบ่งภาระงานให้ครูในโรงเรียน เกี่ยวกับการตรวจสุขภาพ การปฐมพยาบาลและโภชนาการ นักเรียนให้ส่งเสริมสุขภาพด้วยตนเองโดยการเล่นกีฬา การรักษาสุขภาพฟันโดยการแปรงฟัน หลังรับประทานอาหาร ควรมีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานทั้งจากผู้บริหารและศึกษานิเทศ ซึ่งพบว่าครูผู้สอนได้รับการแบ่งภาระหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ แต่ไม่มีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้ทราบถึงการดำเนินงานว่าถูกต้องหรือไม่ ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น และไม่เป็นภาระงานที่ต้อง



แก้ไข และถ้าสามารถผสมผสานไปกับงานเดิมเช่นบูรณาการเข้าไปในแผนการสอนได้ จะได้ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานทั้งจากผู้บริหารและศึกษานิเทศ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทำให้ผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสำเร็จตามวัตถุประสงค์

**ด้านบุคลากรในโรงเรียน** ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม ที่พบส่วนใหญ่คือบุคลากรน้อย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของกรมอนามัย (2544 : 17) กล่าวว่า การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพต้องเล็งเห็นถึงความสำคัญของการมีสุขภาพดี ตระหนักถึงความจำเป็นในการปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องตั้งแต่เด็กและมุ่งมั่นที่จะสร้างโรงเรียนเป็นจุดศูนย์กลางของการพัฒนาความเป็นอยู่อย่างมีสุขภาพดีของทุกคนในชุมชน ซึ่งการดำเนินงานต้องการการสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียน ถึงแม้บุคลากรมีน้อยจะต้องบูรณาการการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งปัญหาที่พบคือบุคลากรในโรงเรียน (นักเรียน นักการศึกษา แม่ครัว แม่ค้า) มีน้อยเช่นโรงเรียนบางโรงเรียนไม่มีนักการศึกษา หรือมีเพียง 1-2 คน ก็จะต้องให้นักเรียนมาร่วมรับผิดชอบการดำเนินงาน หรือแม่ครัวไม่มี ครูจะเป็นผู้ทำหน้าที่แทนพร้อมกับสอนนักเรียน

ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า บูรณาการการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการมอบหมายภาระกิจรับผิดชอบ ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจะทำให้การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพประสบผลสำเร็จ

**ด้านบุคลากรในชุมชน** ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม ที่พบส่วนใหญ่ คือขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการของนันทา อ่วมกุล (2545 : 6) ที่กล่าวว่า กลไกในชุมชน จากปัญหานโยบายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กว้างเกินกว่าชุมชนจะหาแนวทางการดำเนินงานได้นั้น การพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน องค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นกลไกสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเข้ามาส่วนร่วมอย่างเต็มศักยภาพ

ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งของบุคลากรในชุมชน ควรเร่งดำเนินงาน และ ทำให้ของบุคลากรในชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้มากจะทำให้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ด้านบุคลากรสาธารณสุข ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดมหาสารคาม ด้านบุคลากรสาธารณสุขส่วนใหญ่พบว่า กิจกรรมการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขาดความต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ นันทา อ่วมกุล (2545 : 6) ที่กล่าวว่า การดำเนินงาน ส่งเสริมสุขภาพเป็นลักษณะของความร่วมมือของงานต่าง ๆ เช่น การควบคุมโรคไข้เลือดออก สุขบัญญัติแห่งชาติ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ฯลฯ. เพื่อดำเนินงานได้อย่างเบ็ดเสร็จและสะดวก

ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า กิจกรรมการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขาดความต่อเนื่องควรมีการแก้ไขโดยบูรณาการดำเนินงานแบบองค์รวมจะทำให้มีกิจกรรมที่ต่อเนื่องยิ่งขึ้น



## 7. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยที่ค้นพบ ผู้วิจัยขอเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยในครั้งนี้ใน 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับการนำเสนอผลการวิจัยไปใช้ ประเด็นเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยและประเด็นเกี่ยวกับการทำวิจัยในครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

### 7.1 ข้อเสนอแนะประเด็นเกี่ยวกับการนำเสนอผลการวิจัยไปใช้

มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานได้ดังนี้

7.1.1 กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุขได้เห็นพ้องต้องกันในหลักการที่ว่า การประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างสองกระทรวง เป็นหนทางสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งมีการลงนามในข้อตกลงความร่วมมือพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2545 แต่ควรจะต้องสร้างศรัทธาและความมุ่งมั่นต่อปรัชญาการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน เน้นการปฏิบัติงานเป็นทีม โดยการสร้างศรัทธานี้ควรจะต้องเกิดกับผู้บริหารทุกระดับ ( ระดับจังหวัด อำเภอ และผู้บริหารโรงเรียน) เพื่อให้มีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

7.1.2 รัฐบาลมีนโยบายสร้างหลักประกันสุขภาพ เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2545 เพื่อให้คนไทยทุกคนมีสุขภาพดี และสามารถเข้าถึงบริการทางด้านสุขภาพได้อย่างทั่วถึงตามความจำเป็น ซึ่งรัฐบาลได้ประกาศให้ปี 2545 เป็นปีแห่งการเริ่มต้นสร้างสุขภาพทั่วไทยอย่างจริงจัง ซึ่งโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการดำเนินงานสร้างสุขภาพ โดยมีเป้าหมายว่าจะต้องมีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ร้อยละ 60 ของ

ทุกสังกัด ควรนำข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ไปวางแผนการกำหนดนโยบายการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

7.1.3 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมีเป้าหมายในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยจะต้องมีโรงเรียนผ่านเกณฑ์ประเมินผลการดำเนินงานร้อยละ 30 ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพควรนำข้อมูลปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เช่น ปัญหาด้านผู้บริหารโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียน ครูผู้สอน บุคลากรในโรงเรียน บุคลากรในชุมชน และบุคลากรสาธารณสุข ไปวางแผนพัฒนาบุคลากรและกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

7.1.4 โรงเรียนต้องดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตามนโยบายการสร้างสุขภาพทุกโรงเรียน ทุกสังกัด ซึ่งควรนำข้อมูลกลวิธีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมาวางแผนดำเนินงานเพื่อให้โรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

7.1.5 หน่วยงานวิชาการที่ทำหน้าที่สนับสนุนควรมีการวางแผนการสนับสนุนไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินงานของโรงเรียน

7.1.6 กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องภาระของแต่ละโรงเรียน เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานและส่งผลถึงการพัฒนาสุขภาพ

7.1.7 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการปรับปรุงระบบการสื่อสาร ระบบสารสนเทศ และระบบประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

7.1.8 ควรจัดโอกาสให้โรงเรียนมีการถ่ายทอดประสบการณ์การดำเนินงานประสบผลสำเร็จและเป็นพี่เลี้ยงซึ่งกันและกัน สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างจริงจัง

7.1.9 ผู้บริหารโรงเรียนเป็นเป็นศูนย์รวมและเป็นแกนนำการพัฒนางานทุกด้านควรเน้นและให้ความสำคัญในการดูแลสุขภาพ กำหนดเป็นนโยบายหลัก พร้อมมีการติดตามงานอย่างต่อเนื่อง

7.1.10 การดำเนินงานเพื่อพัฒนางานส่งเสริมสุขภาพ นั้น ถ้าทุกคนในโรงเรียน ชุมชน มีโอกาสร่วมในการพัฒนาองค์ความรู้ ทั้งปัญหา ขนาดปัญหา วิธีการแก้ไขทำให้โรงเรียนและชุมชนเห็นศักยภาพของตนเอง สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง มีแนวร่วมดำเนินงานมากขึ้น

7.1.11 การที่โรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆกับชุมชน มีส่วนสนับสนุนให้เกิดการพัฒนางานส่งเสริมสุขภาพได้มากยิ่งขึ้น และเป็นโอกาสที่จะขยายผลการมีสุขภาพดีสู่ชุมชน

7.1.12 ในโรงเรียนควรให้โอกาสหรือจัดฝึกอบรมสัมมนาการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในหน่วยงาน เพิ่มเติม เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันจะส่งผลต่อการพัฒนางานทุกๆ ด้าน

## 7.2 ข้อเสนอแนะประเด็นเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย

7.2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โดยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ

7.2.2 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องวิธีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

## 7.3 ประเด็นเกี่ยวกับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปว่าควรมีศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

7.3.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดอื่นเพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษา

7.3.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทุก 2 ปี เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษา

7.3.3 ควรศึกษาถึงผลกระทบของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเพื่อทราบถึงการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีผลอย่างไร

7.3.4 ควรมีการศึกษามาตรฐานต่างๆ ของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเพื่อกำหนดเป็นตัวชี้วัดหรือพัฒนาให้สอดคล้องกับความเป็นจริง